ARCHIVAL POST

fan-noli

SECTION	PERIOD
Historical figures	1957 - 1964

MEDIA #1

Media 1

MEDIA ITEMS #1

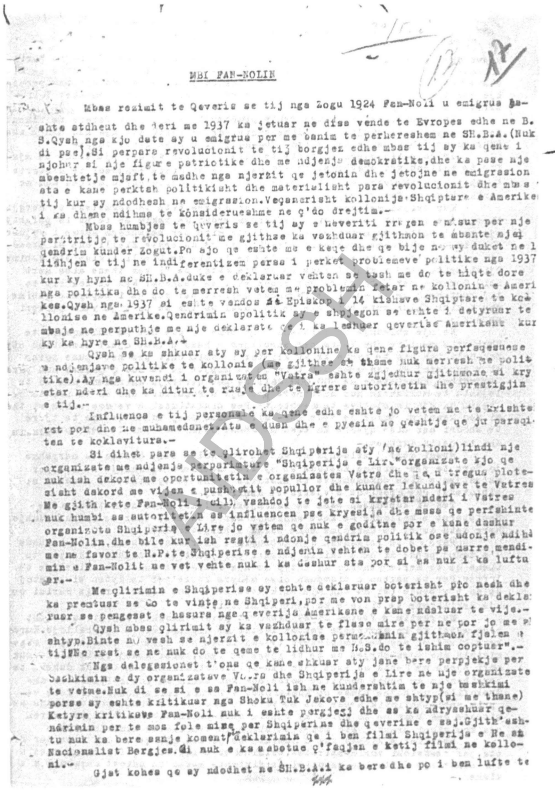

MBI FAN-NOLIN

Mbas rezimit te Qeveris se tij nga Zogu 1924 Fan-Noli u emigrua ja-shte atdheut dhe deri me 1937 ka jetuar ne disa vende te Evropes edhe ne B. S.Qysh nga kjo date ay u emigrua per me banim te perhereshem ne SH.B.A.(Nuk di pse).Si perpara revolucionit te tij borgjez edhe mbas tij ay ka qene i njohur si nje figure patriotike dhe me ndjenja demokratike,dhe ka pase nje mbeshtetje mjaft te madhe nga njerzit qe jetonin dhe jetojne ne emigrasion ata e kane perkrah politikisht dhe materialisht para revolucionit dhe mbas tij kur ay ndodhesh ne emigrasion.Veçanerisht kollonija Shqiptare e Amerike i ka dhene ndihma te konsiderueshme ne ç'do drejtim.-

Mbas humbjes te Qeveris se tij ay e neveriti rrugen e nisur per nje perktritje te revolucionit me gjithse ka vazhduar gjithmon te mbante nje qendrim kunder Zogut.Po ajo qe eshte me e keqe dhe qe bije ne sy duket ne lishjen e tij ne indiferentizem persa i perket problemeve politike nga 1937 kur ky hyni ne SH.B.A.duke e deklaruar vehten se tash me do te hiqte dore nga politika dhe do te merresh vetem me problemin fetar ne kollonin e Amerikes.Qysh nga 1937 si eshte vendos si Episkop i 14 kishave Shqiptare te kollonise ne Amerike.Qendrimin apolitik ay e shpjegon se eshte i detyruar te mbaje ne perputhje me nje deklarate qe i ka leshuer qeverise Amerikane kur ky ka hyre ne SH.B.A.-

Qysh se ka shkuar aty ay per kollonine ka qene figura perfaqesuese e ndjenjave politike te kollonis (me gjithse si thame nuk merresh me politike).Ay nga kuvendi i organizates "Vatra" eshte zgjedhur gjithmone si kryetar nderi dhe ka ditur te ruaje dhe te ngrere autoritetin dhe prestigjin e tij.-

Influenca e tij personale ka qene edhe eshte jo vetem me te krishterat por dhe me muhamedanet.Ata e duan dhe e pyesin ne çeshtje qe ju paraqiten te koklavitura.-

Si dihet para se te çlirohet Shqiperija aty (ne kolloni)lindi nje organizate me ndjenja perparimtare "Shqiperija e Lire"organizate kjo qe nuk ish dakord me oportunitetin e organizates Vatra dhe qe u tregua plotesisht dakord me vijen e pushtetit popullor dhe kunder lekundjeve te Vatres Me gjith kete Fan-Noli i cili vazhdoj te jete si kryetar nderi i Vatres nuk humbi as autoritetin as influencen pse kryesija dhe masa qe perfshinte organizata Shqiperija e Lire jo vetem qe nuk e goditne por e kane dashur Fan-Nolin dhe bile kur ish rasti i ndonje qendrim politik ose ndonje ndihme ne favor te R.P.te Shqiperise e ndjenin vehten te dobet pa marre mendimin e Fan-Nolit me vet vehte nuk i ka dashur ata por si as nuk i ka luftuar.-

Me çlirimin e Shqiperise ay eshte deklaruar boterisht pro nesh dhe ka premtuar se do te vinte ne Shqiperi,por me von prap boterisht ka deklaruar se pengesat e hasura nga qeverija Amerikane e kane ndaluar te vije.-

Qysh mbas çlirimit ay ka vazhduar te flase mire per ne por jo me shtyp.Binte ne vesh se njerzit e kollonise permendnin gjithmon fjalen e tij"Ne rast se ne nuk do te qeme te lidhur me B.S.do te ishim coptuar".-

Nga delegasionet t'ona qe kane shkuar aty jane bere perpjekje per bashkimin e dy organizatave Vatra dhe Shqiperija e Lire ne nje organizate te vetme.Nuk di se si e sa Fan-Noli ish ne kundershtim te nje bashkimi porse ay eshte kritikuar nga Shoku Tuk Jakova edhe me shtyp(si me thane) Ketyre kritikave Fan-Noli nuk i eshte pergjegj dhe as ka ndryshuar qendrimin per te mos fole mire per Shqiperine dhe qeverine e saj.Gjith'ashtu nuk ka bere asnje koment deklarimin qe i ben filmi Shqiperija e Re si Nacionalist Borgjez.Si nuk e ka sabotue ç'faqjen e ketij filmi ne kolloni.-

Gjat kohes qe ay ndodhet ne SH.B.A.i ka bere dhe po i ben lufte te

MEDIA ITEMS #2

Faqe.IIte

hapet dhe te pa nderprere nderhyrjes ne kish qe po mundohen te bejne Verio-Epirotet dhe Greket ne kete çeshtje eshte faktori kryesor qe ne krye te kishave Shqiptare nuk ka shkuar ndonje dhespot Grek.Eshte pro dhe ben perpjekje per spastrimin e radheve te komisioneve te kishes nga elementet Verio-Epirote dhe filogreke.-

Nga komisionet e kishes eshte propozuar qe kendimet fetare te behen edhe Inglisht per te kuptuar te rinjte qe s'dine shqip,por me gjith ate kjo nuk eshte zbatuar porse dihet qe po te qe pro- Fan-Nolit kjo kish marre fund.-

Jeten e tij e ben jo forte te mire me gjith se mer nje shume te mjafte te hollash nga sherbimet fetare.Meret me studimin renjesor te historis te Shqiperis dhe veçanerisht ate te Skenderbeut.Gjith'ashtu merret dhe me muzike klasike,fetare etj.-

Kur arijti delegasioni i jone per ne Ses.IVte te Assamblese se Pergjitheshme as pak dit me von si e lajmeruam erdhi.Ne takim me te na la pershtypje se si pajtohesh me vijen t'one fliste mire per ne.Dukesh shume i zgjuar dhe dinak.I shtruame problemin e goditjeve qe na bente Dielli dhe si pranonte qe ato ç'ka i thame neve qene te drejta dhe se Dielli i kish ato gabime Gjith'ashtu atij i kishin rene ne sy dhe shtoj se "I kam thene disa here atij Qerimit per keto gjera por prape si i ka vazhduar"Nga te folurit te tij kuptohesh qe si nuk i qe imponuar Qerimit per ato qe i kuptonte gabime dhe i kish folur bute bute dhe me se fundi na tha se do t'ja vere perseri ne dukje.-

Ne nje mbledhje te perbashket qe beme po ate dit me udhehqesit te Shqiperis se Lire dhe Vatra per shpalljen e huas u bene mjaft diskutime aty Fan-Noli ish pro te ishte ky si kryetar i komisionit per kete pune porse si e shpjegoj si pas mendimit t'im me te drejte qe te mos ç'pallet hua porse ndihme humanitare me 500.000 doll.se pse qeverija Amerikane nuk do te lejonte te mblidhesh hua shtetnore per nje R.Popullore dhe do te cillte pengesa qe kjo iniziative te deshtonte.Pas diskutimesh u vendos ashtu si tha si.Veç kesaj u vendos qe vete Fan-Noli i disa prej udheheqesave te tjere te shkoni ner disa qytete ku kish me shume Shqiptare per te bere proklamimin dhe te çelin ndihmen.-

Mbasi mbaroj mbledhja me von me Fan-Nolin beme biseda te ndryshme jo fort te rendesishme,kuptuam se ay kish ndermend te shkoje ne B.S.per mbledhjen e disa dokumentave te historis s'one qe ay dinte se ndodhen ne bibletekat dhe archivat e vjetra te Rusis etj.-

Tek si kuptohesh edhe se ish njeri i lekut.Kete na i thane edhe Shqipteret e kollonis me kete shprehje"kur e theresim per te ardhur ndonje here ketu duhet te dergojme edhe parat e biljetes.-

Para se te largohesh delegacioni e theresim perseri,une nuk mundet t'a takoj porse di qe e thiren perseri per çeshtjen e ndihmes dhe per te thene qe te merte qendrim me shtyp me nje deklarate kundra kriminelave te luftes.Per te parren u biseduan disa menyra kurse per te dyten si premtoj qe do t'a bente (si me tha nje shok ketu se i kane lajmeruar nga Parizi se nje deklarate te tille e ka bene ne Dielli).-

Me rastin e festes 28-29 Nendorit neve u ndodhem aty si zakonisht ç'do qytet ku ka Shqiptare feston festat me organizimin e nje balloje.Kurdo here kisha ne ane te komisioneve te saj lonte nje role me rendesi per organizimin dhe pjesemarjen sa me te gjere ne fest,porse kesaj radhe kisha nuk mori pjese ne feste as edhe vete Fan-Noli.Justifikimi ish se nuk duhesh te perziheshin ne punet politike porse une kam besim se Vorio-Epirottet dhe Grekofilet qe bejne pjese ne komisionet e kishes influencuan per kete veprim anti-patriotik,sepse ata me vota te shumta ner komisione dominuan ne situate dhe bene qe te meret ky vendim anti-patriotik.Priftrinjte mvaren nga komisioni prandaj ato duhet te zbatonin vendimet e komisionit.-

Besniket e kishes nuk u ndaluan as ju tha gje qe te mos vine ner feste,por reaksioni Verio-Epirotet,kriminelet e luftes e ç'frytezuan rastin dhe nxuar nje fletushke sabotimi qe diktonte mases te ndiqte shembullin e kishes.-

MEDIA ITEMS #3

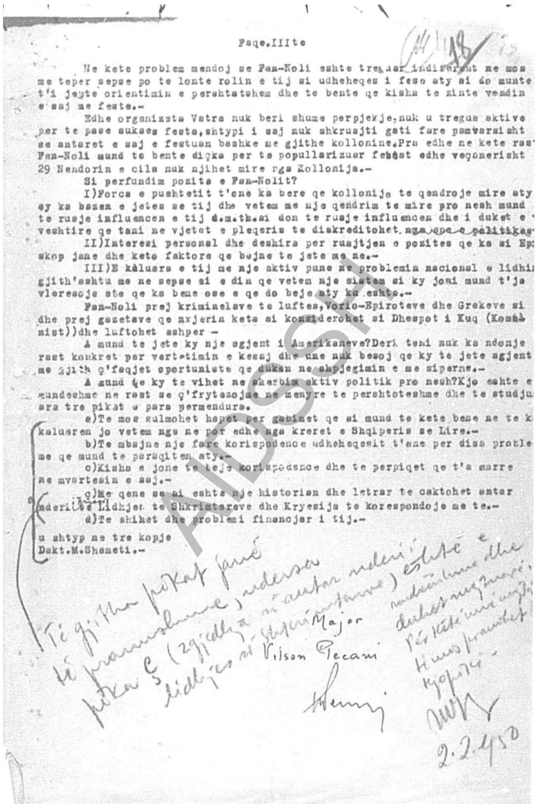

Faqe.IIIte

Ne kete problem mendoj se Fan-Noli eshte treguar indiferent me mos me teper sepse po te lonte rolin e tij si udheheqes i feso aty si do munte t'i jepte orientimin e pershtatshem dhe te bente qe kisha te zinte vendin e saj ne feste.-

Edhe organizata Vatra nuk beri shume perpjekje,nuk u tregua aktive per te pase sukses festa,shtypi i saj nuk shkruajti gati fare pamvarsisht se antaret e saj e festuan bashke me gjithe kolloninę.Pra edhe ne kete ras Fan-Noli mund te bente diçka per te popullarizuar festat edhe veçanerisht 29 Nendorin e cila nuk njihet mire nga Kollonija.-

Si perfundim pozita e Fan-Nolit?

I)Forca e pushtetit t'one ka bere qe kollonija te qendroje mire aty ey ka bazen e jetes se tij dhe vetem me nje qendrim te mire pro nesh mund te ruaje influencen e tij d.m.th.si don te ruaje influencen dhe i duket e veshtire qe tani ne vjetet e pleqeris te diskreditohet nga ana e politikes

II)Interesi personal dhe deshira per ruajtjen e pozites qe ka si Epi skop jane dhe keto faktore qe bejne te jete me ne.-

III)E kàluara e tij me nje aktiv pune ne problemin nacional e lidhin gjith'ashtu me ne sepse si e din qe vetem nje sistem si ky joni mund t'ja vleresoje ate qe ka bene ose e qe do beje aty ku eshte.-

Fan-Noli prej kriminelave te luftes,Vorio-Epiroteve dhe Grekeve si dhe prej gazetave qe nxjerin keta si konsiderohet si Dhespot i Kuq (Komu nist))dhe luftohet ashper -

A mund te jete ky nje agjent i Amerikaneve?Deri tani nuk ka ndonje rast konkret per vertetimin e kesaj dhe une nuk besoj qe ky te jete agjent me gjith ç'faqjet oportuniste qe duken ne shpjegimin e me siperme.-

A mund qe ky te vihet ne sherbim aktiv politik pro nesh?Kjo eshte e mundeshme ne rast se ç'frytezojme ne menyre te pershtateshme dhe te studju ara tre pikat e para permendura.

a)Te mos sulmohet hapet per gabimet qe si mund te kete bene ne te k kaluaren jo vetem nga ne por edhe nga kreret e Shqiperis se Lire.-

b)Te mbajne nje fare korispodence udheheqesit t'ane per disa proble me qe mund te paraqiten aty.-

c)Kisha e jone te beje korispodence dhe te perpiqet qe t'a marre ne mvartesin e saj.-

ç)Me qene se ai eshte nje historian dhe letrar te caktohet antar nderi te Lidhjes te Shkrimtareve dhe Kryesija te korespondoje me te.-

d)Te shihet dhe problemi financjar i tij.-

u shtyp ne tre kopje
Dakt.M.Shameti.-

AIDSSH

INFORMATION

No additional information is available for this media.

TRANSCRIPT

No transcript is available for this media.

MEDIA #2

Media 2

MEDIA ITEMS #1

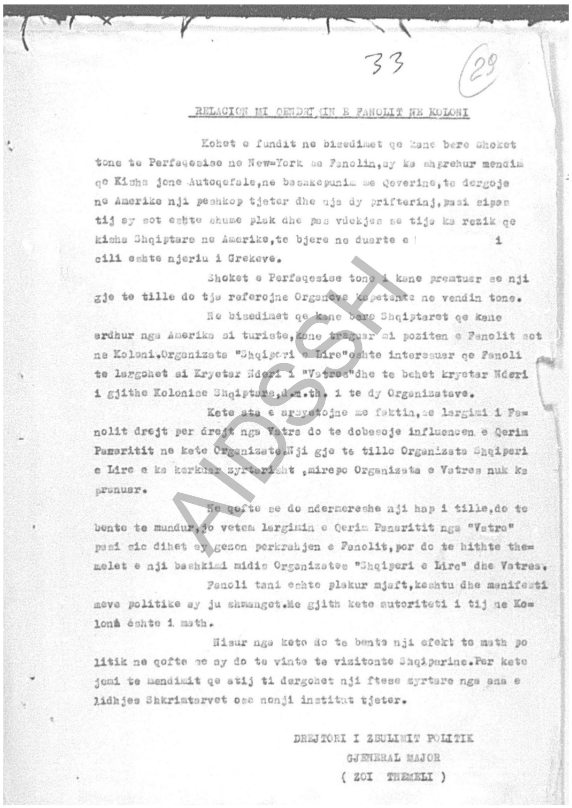

33 (29)

RELACION MI QENDRIMIN E FANOLIT NE KOLONI

Kohet e fundit ne bisedimet qe kane bere shoket tone te Perfaqesise ne New-York me Fanolin,ay ka shprehur mendim qe Kisha jone Autoqefale,ne bashkepunim me Qeverine,te dergoje ne Amerike nji peshkop tjeter dhe nje dy prifterinj,pasi sipas tij ay sot eshte shume plak dhe pas vdekjes se tije ka rezik qe kisha Shqiptare ne Amerike,te bjere ne duarte e i cili eshte njeriu i Grekeve.

Shoket e Perfaqesise tone i kane premtuar se nji gje te tille do tja referojne Organeve kompetente ne vendin tone.

Ne bisedimet qe kane bere Shqiptaret qe kane erdhur nga Amerika si turiste,kane treguar mi poziten e Fanolit sot ne Koloni.Organizata "Shqiperi e Lire"eshte interesuar qe Fanoli te largohet si Kryetar Nderi i "Vatres"dhe te behet kryetar Nderi i gjithe Kolonise Shqiptare,d.m.th. i te dy Organizatave.

Kete ata e arsyetojne me faktin,se largimi i Fanolit drejt per drejt nga Vatra do te dobesoje influencen e Qerim Panaritit ne kete Organizate.Nji gje te tille Organizata Shqiperi e Lire e ka kerkuar zyrtarisht ,mirepo Organizata e Vatres nuk ka pranuar.

Ne qofte se do ndermerreshe nji hap i tille,do te bente te mundur,jo vetem largimin e Qerim Panaritit nga "Vatra" pasi sic dihet ay gezon perkrahjen e Fanolit,por do te hithte themelet e nji bashkimi midis Organizates "Shqiperi e Lire" dhe Vatres.

Fanoli tani eshte plakur mjaft,keshtu dhe manifestimeve politike ay ju shmanget.Me gjith kete autoriteti i tij ne Kolonë është i math.

Nisur nga keto do te bente nji efekt te math politik ne qofte se ay do te vinte te vizitonte Shqiperine.Per kete jemi te mendimit qe atij ti dergohet nji ftese zyrtare nga ana e Lidhjes Shkrimtarvet ose nonji institut tjeter.

DREJTORI I ZBULIMIT POLITIK
GJENERAL MAJOR
(ZOI THEMELI)

INFORMATION

No additional information is available for this media.

TRANSCRIPT

No transcript is available for this media.

MEDIA #3

Media 3

MEDIA ITEMS #1

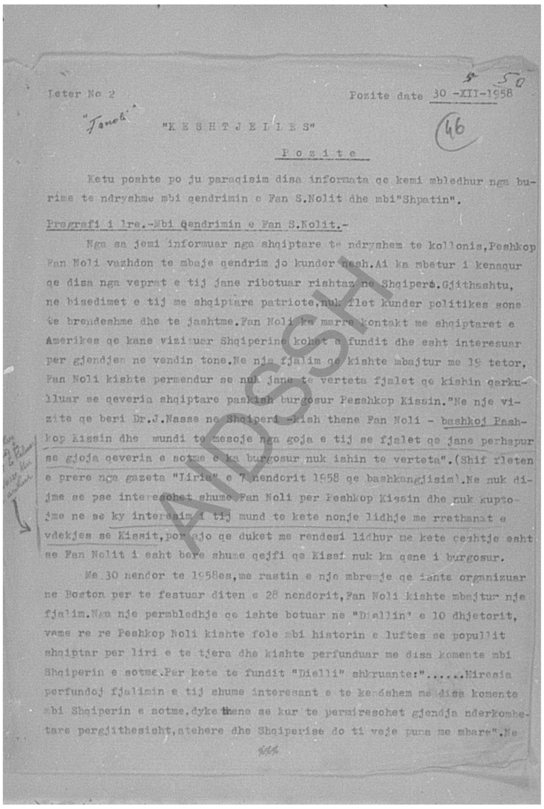

Leter No 2 Pozite date 30 -XII-1958

"Tanoli"

"K E S H T J E L L E S"

P o z i t e

Ketu poshte po ju paraqisim disa informata qe kemi mbledhur nga burime te ndryshme mbi qendrimin e Fan S.Nolit dhe mbi"Shpatin".

Pragrafi i 1re.-Mbi Qendrimin e Fan S.Nolit.-

Nga sa jemi informuar nga shqiptare te ndryshem te kolonis,Peshkop Fan Noli vazhdon te mbaje qendrim jo kunder nesh.Ai ka mbetur i kenaqur qe disa nga veprat e tij jane ribotuar rishtaz ne Shqiperë.Gjithashtu, ne bisedimet e tij me shqiptare patriote,nuk flet kunder politikes sone te brendeshme dhe te jashtme.Fan Noli ka marre kontakt me shqiptaret e Amerikes qe kane vizituar Shqiperine kohet e fundit dhe esht interesuar per gjendjen ne vendin tone.Ne nje fjalim qe kishte mbajtur me 19 tetor, Fan Noli kishte permendur se nuk jane te verteta fjalet qe kishin qarkulluar se qeveria shqiptare paskish burgosur Pesshkop Kissin."Ne nje vizite qe beri Dr.J.Nasse ne Shqiperi -kish thene Fan Noli - bashkoj Peshkop Kissin dhe mundi te mesoje nga goja e tij se fjalet qe jane perhapur se gjoja qeveria e sotme e ka burgosur nuk ishin te verteta".(Shif fleten e prere nga gazeta "Liria" e 7 nendorit 1958 qe bashkangjisim).Ne nuk dijme se pse interesohet shume Fan Noli per Peshkop Kissin dhe nuk kuptojme ne se ky interesim i tij mund te kete nonje lidhje me rrethanat e vdekjes se Kissit,por ajo qe duket me rendesi lidhur me kete ceshtje esht se Fan Nolit i esht bere shume qejfi qe Kissi nuk ka qene i burgosur.

Me 30 nendor te 1958es,me rastin e nje mbremje qe ishte organizuar ne Boston per te festuar diten e 28 nendorit,Fan Noli kishte mbajtur nje fjalim.Nga nje permbledhje qe ishte botuar ne "Diellin" e 10 dhjetorit, veme re se Peshkop Noli kishte fole mbi historin e luftes se popullit shqiptar per liri e te tjera dhe kishte perfunduar me disa komente mbi Shqiperin e sotme.Per kete te fundit "Dielli" shkruante:"......Hiresia perfundoj fjalimin e tij shume interesant e te kendshem me disa komente mbi Shqiperin e sotme,dyke thene se kur te permiresohet gjendja nderkombetare pergjithesisht,atehere dhe Shqiperise do ti veje puna me mbare".Ne

MEDIA ITEMS #2

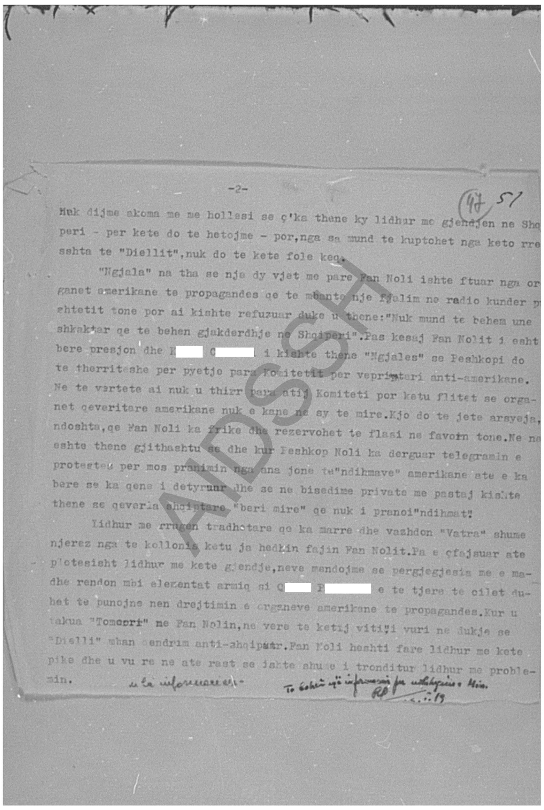

-2-

Nuk dijme akoma me me hollesi se ç'ka thene ky lidhur me gjendjen ne Sho peri - per kete do te hetojme - por,nga sa mund te kuptohet nga keto rre sshta te "Diellit",nuk do te kete fole keq.

"Ngjala" na tha se nja dy vjet me pare Fan Noli ishte ftuar nga or ganet amerikane te propagandes qe te mbante nje fjalim ne radio kunder p shtetit tone por ai kishte refuzuar duke u thene:"Nuk mund te behem une shkaktar qe te behen gjakderdhje ne Shqiperi".Pas kesaj Fan Nolit i esht bere presjon dhe [redacted] i kishte thene "Ngjales" se Peshkopi do te therritesh per pyetje para Komitetit per veprimtari anti-amerikane. Ne te vertete ai nuk u thirr para atij Komiteti por ketu flitet se organet qeveritare amerikane nuk e kane ne sy te mire.Kjo do te jete arsyeja, ndoshta,qe Fan Noli ka frike dhe rezervohet te flasi ne favorn tone.Ne na eshte thene gjithashtu se dhe kur Peshkop Noli ka derguar telegramin e protestes per mos pranimin nga ana jone te"ndihmave" amerikane ate e ka bere se ka qene i detyruar dhe se ne bisedime private me pastaj kishte thene se qeveria shqiptare "beri mire" qe nuk i pranoi"ndihmat".

Lidhur me rrugen tradhetare qe ka marre dhe vazhdon "Vatra" shume njerez nga te kollonia ketu ja hedhin fajin Fan Nolit.Pa e çfajsuar ate plotesisht lidhur me kete gjendje,neve mendojme se pergjegjesia me e madhe rendon mbi elementat armiq si [redacted] e te tjere te cilet duhet te punojne nen drejtimin e organeve amerikane te propagandes.Kur u takua "Tomorri" me Fan Nolin,ne vere te ketij viti,i vuri ne dukje se "Dielli" mban qendrim anti-shqiptar.Fan Noli heshti fare lidhur me kete pike dhe u vu re ne ate rast se ishte shume i tronditur lidhur me problemin.

INFORMATION

No additional information is available for this media.

TRANSCRIPT

No transcript is available for this media.

MEDIA #4

Media 4

MEDIA ITEMS #1

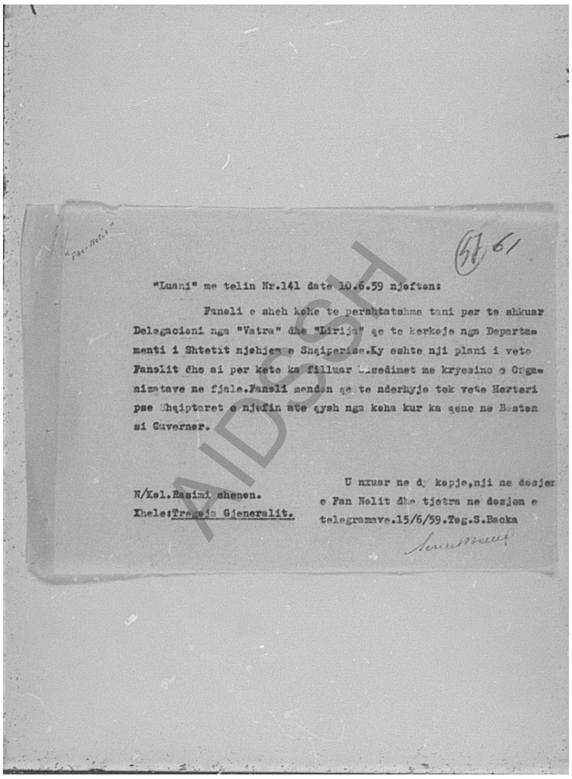

57 61

"Luani" me telin Nr.141 date 10.6.59 njeften:

Faneli e sheh kohe te pershtatshme tani per te shkuar Delegacioni nga "Vatra" dhe "Lirija" qe te kerkoje nga Departamenti i Shtetit njohjen e Shqiperise.Ky eshte nji plani i vete Fanolit dhe ai per kete ka filluar bisedimet me kryesine e Organizatave ne fjale.Faneli menden qe te nderhyje tek vete Herteri pse Shqiptaret e njofin ate qysh nga koha kur ka qene ne Boston si Guverner.

N/Kol.Rasimi shenon.
Xhele:Tregeja Gjeneralit.

U nxuar ne dy kopje,nji ne dosjen e Fan Nolit dhe tjetra ne dosjen e telegramave.15/6/59.Teg.S.Backa

AIDSSH

INFORMATION

No additional information is available for this media.

TRANSCRIPT

No transcript is available for this media.

MEDIA #5

Media 5

MEDIA ITEMS #1

BALLI KOMBETAR

Nr. 1 Janar 1950

LETER E HAPUN

BALLI KOMBETAR

I PERGJIGJET FAN. S. NOLIT

INFORMATION

No additional information is available for this media.

TRANSCRIPT

No transcript is available for this media.

MEDIA #6

Media 6

MEDIA ITEMS #1

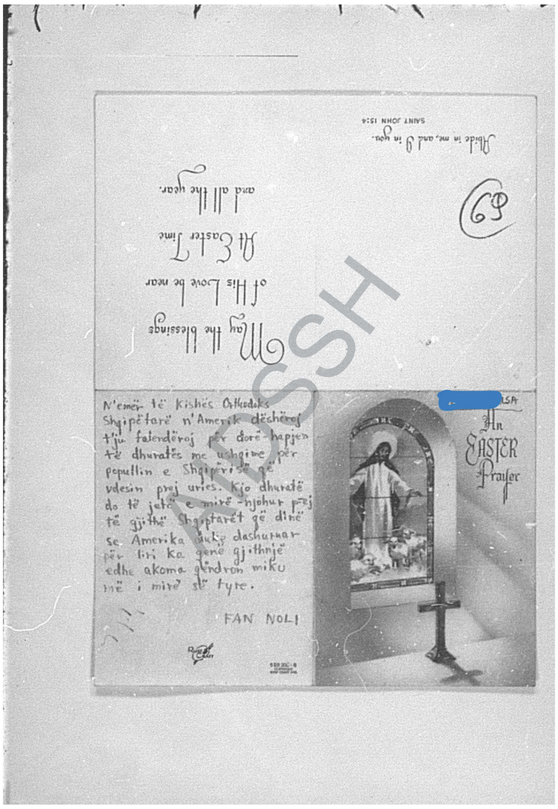

N'emër të Kishës Orthodoks
Shqipëtarë n'Amerik dëshëroj
t'ju falenderoj për dorë-hapjen
të dhuratës me ushqime për
popullin e Shqipërisë që
vdesin prej uries. Kjo dhuratë
do të jetë e mirë-njohur prej
të gjithë Shqiptarët që dinë
se Amerika duke dashurnar
për liri ka qenë gjithnjë
edhe akoma qëndron miku
më i mirë si tyre.

FAN NOLI

INFORMATION

No additional information is available for this media.

TRANSCRIPT

No transcript is available for this media.

MEDIA #7

Media 7

MEDIA ITEMS #1

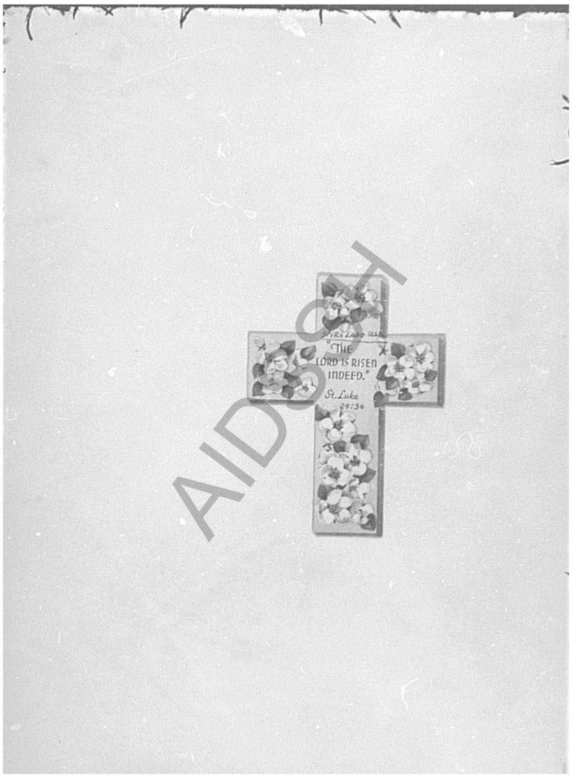

AIDSSH

MEDIA ITEMS #2

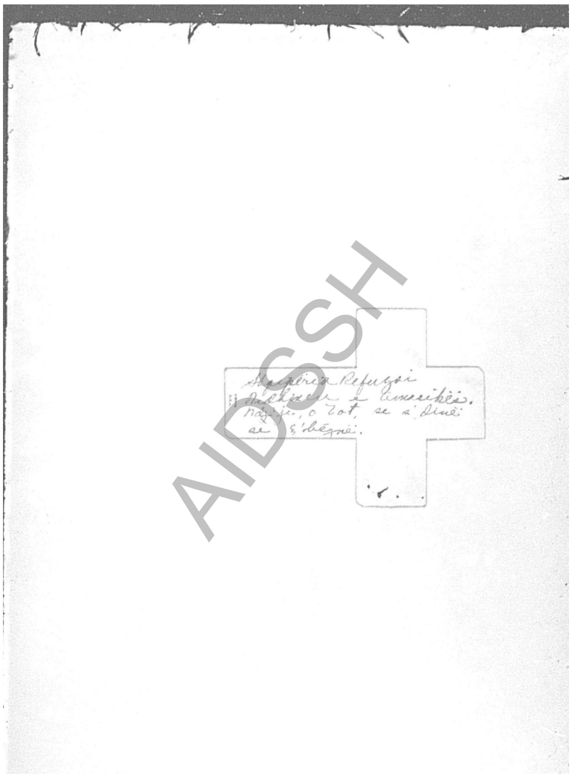
AIDSSH

INFORMATION

No additional information is available for this media.

TRANSCRIPT

No transcript is available for this media.